

מה שמתחת לזב [כמו: משכב, מושב מדרס] מטמא טומאה חמורה של אדם וכלים ולא מה שמעל הזב, שמטמא רק אוכלים ומשקים. ובכך נתקו הכתוב מטומאה חמורה, והביאו לידי טומאה קלה, לומר לך — שאינו מטמא אלא אוכלין ומשקין! (39)

שואלת הגמרא: אימור, נתקו הכתוב לעליונו של זב מטומאה חמורה דלא מטמא אדם לטמא בגדים שעליו בלבד. אבל אדם עצמו, או בגדים עצמם שנגעו בעליונו של זב ליטמא!?

גל-א אילימא "תחתיו" — דזב, שנוגע במדרסו (36) של הזב?

לא יתכן לומר כן. כי דין זה — מהכתוב [שם ה] "ואיש אשר יגע במשכבו" נפקא! (37)?

אלא, שכוונת הכתוב על הנוגע בכל אשר יהיה הזב — תחתיו.

ומאי ניהו שיהיה "הזב תחתיו" — "עליונו של זב"! שבא הכתוב (38) לחלק ולומר שרק

ללמדו מ"וכל הנוגע". ותיריך, שמצד קושיא זו היה אפשר לומר שסוף הכתוב "והנושא בגדיו" נסוב גם על עליונו, ואמנם יהא טעון כיבוס בגדים, ולכן נקטה הגמרא הוכחה אחרת.

38. פירש רש"י, שנאמר "וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו הזב יטמא, והנושא אותם יכבס בגדיו", וכיון שהפסיק וכתב באמצע "יטמא", משמע שתחילת הפסוק נאמר רק על אוכלין ומשקין, ואילו סופו נסוב על אדם נטמא כשנושא משכב ומושב של זב, ולא עליונו.

39. הראב"ד [משכב ומושב ו ג] כתב, שעליונו מטמא גם כלי שטף במגע. ותמה הר"י קורקוס מסוגיין שמטמא רק אוכלין ומשקין. וביאר האור שמח [שם ה"ה ד"ה והנה] שבזמן שהזב תחתיו עליונו נחשב כאב הטומאה לטמא כלים, ורק כשפורש ממנו דינו כראשון לטמא אוכלין ומשקין. [והיינו, שבעליונו התחדש דין חיבורין בכלים וראה מרכבת המשנה שעליונו מטמא כלים אפילו בחיבור אוכלין, וכלי הנוגע באוכל שעליו טמא]. ובא ליישב קושיית תוס' [ד"ה עליונו] שהרי לאוכלין אין טהרה במקוה, ובפסוק נאמר יטמא עד הערב, ובהכרח היינו בכלי שנגע בעליונו כשהזב תחתיו. וכ"כ במשך

של זב. והרשב"א הביא תירוץ זה רק לגבי היסט כלים, ואילו הריטב"א הביאו שם לגבי היסט אדם. וראה חזו"א [זבים ד ז] שהוכיח כי באדם די שיסיט מקצתו.

והריטב"א הקשה לאידך גיסא, למה צריך פסוק לטומאת היסט, והרי כל היסט טמא משום עליונו. ותיריך, שנפקא מינה לאופן שאינו נישא על הטמא, אלא שהטמא מסיטו במקל או במאזניים. וביאר החזו"א [זבים שם], שאף אם עליונו של זב נוהג בכל דבר [ולא רק בדבר הראוי למשכב, ראה תוס' עירובין כז א], יש חידוש בהיסט שמטמא גם בהכרעת כף מאזניים, כי אף שהוא נכלל במשכב, מסתבר שאינו נחשב עליונו עד שיהא הזב תחתיו, וטומאתו רק מדין היסט. אך בתוס' [הנ"ל] מבואר שגם הכרעת מאזניים נחשבת עליונו.

עוד כתב החזו"א, שאף אם עליונו נוהג בכל דבר, היינו, דוקא בכלים, אך אדם ואוכלין אינם נטמאים אלא בהיסט.

36. כך פירש רש"י, והרשב"א פירש שנוגע במשכבו ומושבו.

37. הרמב"ן הקשה, הרי במשכב ומושב טעון כיבוס בגדים, ובהיסט לא, ואם כן אי אפשר

יכול יעלה לרגלה, שטומאתו של הבועל תהיה כמידת טומאתה, שאם בא עליה ביום הששי לנדתה יטבול בלילה המחרת⁽⁴¹⁾ ויטהר כמותה?

תלמוד לומר "וטמא שבעת ימים", שחייב למנות שבעת ימים מזמן בעילתו, ואפילו בא עליה ביום השביעי, ואין ספירתה מועילה לו⁽⁴²⁾.

ומבאר הגמרא: אם כן מה תלמוד לומר "ותחי נדתה עליו", שלכאורה משמעותו

מבאר הגמרא: אמר קרא [שם ין] "וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא" — טומאה קלה משמעו!⁽⁴⁰⁾

ומוסיפה הגמרא לבאר: ותחתונו של בועל נדה — מנלן שאינו מטמא אלא טומאה קלה?

דתניא: נאמר בטומאת בועל נדה [שם כד] "ואם שכב ישכב איש אותה, ותחי נדתה עליו, וטמא שבעת ימים".

לטבול בלילה כי אין לו דין ספירה, שהיא דוקא ביום, שהרי אינו סותר ימיו בראיית קרי.

42. הראב"ד [בביאורו לתו"כ סוף מצורע] כתב, שהבועל שומרת יום, דינו תלוי בה, שאם תראה ג' ימים, יספור שבעה כמותה, ואם לא, יטבול ויטהר לערב. ואף על פי שהרואה מעת לעת אינה מטמאה בועלה למפרע [כדלעיל ו א] היינו, משום שלא חל עליה איסור נדה, אך שומרת יום שחל עליה כבר האיסור מטמאת את בועלה כיון שחל עליה טומאת שבעה למפרע [ואף שהיא מונה שבעה משעה שפוסקת לראות, בועלה סופר משעת ביאה, כי חל עליו רק דינה בשעת ביאה, ומה שלא מנתה עד יום השלישי אינו מדיני טומאתה בתחילה, ראה מקדש דוד [טהרות מח].

ומוכח מדבריו שהפסוק מלמד רק שאינו עולה לרגלה [והיינו, שאין ספירתה מועילה לו]. אך טומאתו היא כטומאתה. ובשורת עצי ברושים [טו] העלה מכך שהבועל יולדת נקבה, יטמא שבועיים, כמותה. אך במנחת חנוך [קפב], ואור שמח [משכב ומושב ג א] ומלבי"ם [מצורע קצ] ומי נפתוח [אמנה מח] נקטו שבועל שומרת יום יטמא שבעה ימים, כי הכתוב מלמד שאין טומאתו תלויה בטומאתה.

חכמה [ויקרא טו] ובחזו"א [שם] וראה מקדש דוד [טהרות נב].

40. הר"ש [זבים ה ב] כתב, שעליונו של זב נקרא בלשון המשנה "טומאת מדף" כי טומאתו קלה, כ"קול עלה נדף", וכן נקט הרמב"ם [משכב ומושב ו ג] שעליונו הוא טומאת מדף והוא רק מדבריהם [ראה רש"י ד ב ד"ה בשם אית דאמרי]. והשיגו הראב"ד, שבסוגיין למדוה מקרא. ובלקוטי הלכות הוסיף להקשות, שהרי דימו לו תחתונו של בועל נדה, והוא מן התורה. ובכסף משנה כתב, שבסוגיין היא אסמכתא בעלמא. וראה פתחי נדה [ד א].

ובפיה"מ להרמב"ם [שם ד ו] שנקרא כך מלשון ריחו נודף, והכוונה היא שהוא מטמא כלים שעליו, אפילו שהם זה על גבי זה ולא הסיט אלא תחתון [ראה רמב"ן הערה 35]. ובפרה [י א] ביאר שנקרא כך מלשון הדף, כי די בהיסט מכוחו אף שאינו נושא על ידי גופו.

41. כך פירש רש"י. ולכאורה תמוה, שהרי חייבי טבילות טובלין בלילה, ובועל נדה בכללן כמבואר ביומא [ו ב]. ויתכן, שבהוה אמינא, כיון שעולה לרגלה טובל כנדה בלילה. ולמסקנא, אף שטומאתו כטומאתה [כדלהלן], אינו צריך

שדינו כדינה?

שפסוק מיותר זה בא ללמדנו —

ומה תלמוד לומר "וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא" — נתקן הכתוב לבועל הנדה מטומאה חמורה והביאו לידי טומאה קלה! לומר לך: שאינו מטמא משכבו של בועל נדה אלא אוכלין ומשקין בלבד!

פריך רב אחאי: אימא נתקן הכתוב למשכבו של בועל נדה מטומאה חמורה מלטמא אדם לטמא את בגדים שעליו, והביאו לידי טומאה קלה, דלא ליטמא אדם לטמויי בגדים.

אבל אדם ובגדים עצמם כשנוגעים במשכב בועל הנדה — ליטמאו! ומנלן לנתקן לטומאה קלה לגמרי, שאין משכבו מטמא כלל את האדם והכלים שנוגעים בו אלא רק אוכלין.

אמר רב אסי: ניתוק זה נלמד ממשמעות

שיכול, לא יטמא בועל נדה אדם וכלי חרס. תלמוד לומר "ותהי נדתה עליו" — מה היא, שהיא נדה, מטמאה אדם⁽⁴³⁾ וכלי חרס⁽⁴⁴⁾, אף הוא, בועל הנדה, מטמא אדם וכלי חרס.

וממשיכה הברייתא: אי מה היא, הנדה, עושה טומאת משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים שעליו, אף הוא, הבועל, עושה טומאת משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים שעליו?

תלמוד לומר בסוף הפסוק: "וכל המשכב אשר ישכב עליו [בועל הנדה] יטמא!"

שאינ תלמוד לומר [שאינ צורך לומר] את התיבות "וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא", שהרי כבר נאמר "ותהי נדתה עליו", שטומאתו כטומאתה, ובה הרי נאמר מפורש שמשכבה מטמא אדם ובגדים, ונמצא

והרא"ש הביא שהשר מקוצי [הוא הר"ש, בכלים א ג] סובר שדינו כטמא מת שמגעו אינו מטמא אדם לטמא בגדים, והסתפק אם נושא טמא כי דינו כנבלה שהנושאה טמא. וראה תוס' להלן [ע"א ד"ה מערה]. ומשנה למלך [משכב ומושב ג א]. וראה להלן שנחלקו אם הבועל הוא מקור הטומאה, והנוגע בו מטמא בחבורו למקור, או שהנדה היא המקור, ואין הנוגע בו מחבר את הכלים למקור הטומאה.

44. רש"י גרס "וכלי חרס בהיסט", והיינו, שהגמרא נקטה בדוקא כלי חרס, כדי ללמד שטמא בהיסט, שהרי אינו מקבל טומאה במגע אלא מאוירו, ורק היסט זב ונדה מטמאו.

אך תוס' ותוס' הרא"ש נקטו שטמא כלי חרס רק במגע באוירו, וביארו שנקטו דוקא כלי

ומסתבר שנידון זה תלוי בשאלה האם טומאת הבועל היא טומאה עצמית או שמקור הטומאה הוא בנדה, ונרחיב בזה בהערה 45.

וראה בספר דרכי שמואל [אהלות א לד] שהוכיח כי בועל נדה, אף שאין לו ספירה, אינו יכול לטבול ביום הראשון, אלא כנדה שטובלת ביום שביעי מפני הטומאה.

43. רש"י גרס "מטמאה אדם לטמא בגדים שעליו". והיינו, שבועל נדה דינו כנדה לגבי טומאה בחבורים, [אך היינו דוקא בגדי אדם הנוגע בו, כי רק אדם מטמא בחבורים, אך בגד הנוגע במשכבו אף כשהוא עליו, אינו נטמא, כי אין חבורין בכלים כמבואר באהלות [א ה], וכן משמע מתוס' שנקטו שטמא כנבלה [וחמור ממנה שטמא כלי חרס].

הכתוב "וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא" — טומאה קלה משמע!

ועדיין מקשה הגמרא: ואימא.

"ותהי נדתה עליו" — כלל [שהבועל נדה הרי הוא כנדה עצמה, ומטמא הכל].

"וכל המשכב" — פרט [שרק משכבו טמא ותו לא].

וכשלפנינו "כלל ופרט" דרשינן — אין בכלל אלא מה שבפרט! ונמצא — שרק משכב ומושב — אין! מידי אחרוני — לא! ? ונלמד מכך שבועל נדה יטמא רק את משכבו ומושבו, ולא אדם וכלים שנוגע בהם.

אמר אביי: כיון שנאמר בבועל נדה [שם כד] — "ואם שכב ישכב איש אתה, ותהי נדתה עליו, וטמא שבעת ימים. וכל המשכב אשר ישכב עליו יטמא", הרי "וטמא שבעת ימים" מפסיק הענין בין הכלל "ותהי נדתה עליו" ובין הפרט "וכל המשכב"!

ולפיכך — הוי כלל ופרט המרוחקין זה מזה, וכל כלל ופרט המרוחקין זה מזה — אין דנין אותו בכלל ופרט!

רבא אמר: לעולם דנין כלל ופרט גם אם הם מרוחקין. אבל פסוק זה אינו נדרש בכלל

ופרט היות "וכל המשכב" אינו פרט אלא כלל, כי "וכל" — ריבויא הוא!

מתקיף לה רבי יעקב —

אימא: כיון שנאמר בו "ותהי נדתה עליו" — יהיה דין בועלה כהיא, אלא שנלמד ממנה להיפך:

מה היא, לא חלקת בה בין מוגעה למשכבה — לטמא אדם ולטמא בגדים שעליו לחומר! —

אף הוא, לא תחלוק בין מוגעו למשכבו — לטמא אדם ולטמא בגדים שעליו לקולא!

והיינו: כשם שמשכבו של בועל נדה התמעט לגמרי מלטמא אדם וכלים, כן מגעו של בועל נדה יתמעט מלטמא אדם ובגדים, ויטמא רק אוכלין ומשקין.

אמר רבא: "ותהי נדתה עליו" כתיב — להטעינו [להחמיר עליו] משמע! ולכן אין להשוות את טומאת מגעו של בועל נדה למשכבו, על אף ההיקש בין הבועל לנדה, ומטמא אדם וכלים⁽⁴⁵⁾.

שינונו במשנה: והכותים מטמאים מפני שהן בועלי נדות.

שמלמד שיטמא במגעו אדם לטמא בגדים, והיינו, שמלמד שהבועל עצמו הוא מקור הטומאה, ולכן הנוגע בו מטמא בחבורים. ובזכר יצחק [נה] ביאר שאין טומאתו באה מבעילת הנדה הטמאה, אלא מכח האיסור חלה בו טומאה עצמית.

אך במשך חכמה [ויקרא טו כד] ביאר שמשמעות "עליו" היא כאילו נושא שדם הנדה

חרס, כי מצינו שהנושא נבלה מטמא שאר כלים ולא כלי חרס וקמ"ל שבועל נדה מטמאם. וכן דעת תוס' להלן [ע"א ב] שבועל נדה אינו מטמא בהיסט כי טומאתו קלה מנדה כשם שאינו מטמא משכבו אלא כעליון.

45. הריטב"א ביאר ש"עליו" מלמד להחמיר עליו שיטמא במגעו אדם לטמא בגדים, והיינו,

הירוק כי מתייחסות גם אליו כדם טמא, וטובלות בסוף שבעה לדם ירוק אף שעדיין הן בתוך שבעה לדם האדום.

דבר אחר. קלקלתן היא: **יום שפוסקת בו,** שכאשר היא רואה דם בימי הזיבה, [דהיינו שרואה שלשה ימים רצופים אחר שבעת ימי נדה] אם פוסקת לראות באמצע היום — היא **סופרתו למנין שבעה.** שהיא מצרפת את מקצת היום הטהור [לאחר שפסקה לראות] למנין שבעת הנקיים ואינה סופרת ז' ימים שלמים כדין.

מתקיף ליה רמי בר חמא: ותספרנו [מדוע אכן לא תספור את מקצת היום הראשון למנין שבעה]? **ואנן נמי** [ולא רק הכותים] — **נספריה!** דהא קיימא לן — **מקצת היום ככולו!**

אמר רבא: אם כן, שדי למנות מקצת יום נקי למנין שבעת הימים הנקיים, **שכבת זרע דפטר בזיבה** — היכי משכחת לה? והא **מקצת היום ככולו!**

תמהה הגמרא: **אטו כולחו כותים בועלי נדות נינהו,** והרי ודאי יש פנויים שאינם בועלים כלל?

מבאר הגמרא: **אמר רבי יצחק מגדלאה** — **בנשואות שנו!** אכן, טומאה זו נגזרה רק על כותים נשואים שהם בועלי נידות נשואות.

שנינו במשנה: **והן יושבות על כל דם ודם.**

תניא: **אמר רבי מאיר:** אם אכן הן היו **יושבות על כל דם ודם** בין טמא ובין טהור שבעה ימים חדשים, תקנה גדולה היא להן! שהרי בכך היו נוהגות חומרא גדולה בעצמן.

אלא, קלקלתן היא, בכך **שרואות דם אדום, ומשלימות אותו לדם ירוק,** שאם הן רואות חמשה ימים דם ירוק, [שבאמת הוא טהור⁽⁴⁶⁾] ולאחריהם יומיים דם אדום, שהוא טמא, אין הן מתחילות למנות את שבעת ימי הנידות כראוי, דהיינו מתחילת ראיית הדם האדום, אלא מצרפות אותו לראית הדם

תמוה, למה נטמא אפילו באונס [ראה מו"ק טו א וירושלמי יומא א א].

46. תוס' [ד"ה תניא] הקשו, שהרי לעיל [יט ב] רבי מאיר מטמא דם ירוק, וביארו שכאן מדובר בירוק דוהה, ולא טיהר אלא ירוק גמור.

ולעיל [שם ד"ה ירד] כתבו שטימא ירוק רק מדרבנן, אך ודאי אם ראתה אחריו אדום צריכה למנות מתחילה, ודחו שבאמת איסורו מדאורייתא, ולעיל מדובר כשמצאתו על כלי, ואינה חוששת לו כי אינו שכיח לצאת מגופה. וראה שם עוד ב' תירוצים.

עליו כל שבעה ימים, ומטמא בחבורים לנדה, ולכן אינו כמשכב, שאינו מטמא בגדים אחר שעמד ממנו הבעול. ולדבריו כל טומאתו ממנה והוא עצמו לא יטמא אדם לטמא בגדים, [וראה אור שמח משכב ומושב ב א שכתב בזכר יצחק].

ויתכן שבנדון זה תלויה המחלוקת [בדף טו א] אם הרואה מעת לעת מטמאה בועלה, שרבי עקיבא סובר שטומאתו נגררת מטומאתה, ולכן נטמא. ואילו תנא קמא סובר שטומאתו היא טומאה עצמית מפני האיסור, ואתמול עדיין לא נאסרה. וראה ביבמות [נד א] שטומאת בועלה מוכיחה על חומר איסור נדה. אלא שלפי זה

קרא באופן כה דחוק, שדוקא **סמוך לשקיעת החמה כתיבא** קרא!?

משיבה הגמרא, כדי להסביר את התקפתו של רמי בר חמא: **אין**, אכן הפסוק נסוב רק על אופן דחוק שכזה, והתמיהה אינה על רמי בר חמא, אלא —

על ברחק שבקיה לקרא, נשאינו לפסוק בדוחקו, משום **דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה**, שהרי מכח הקושיה שמקצת היום ככולו, כאילו הפסוק עצמו מכריח אותנו להעמידו בדוחק זה, שמדובר בו דוקא בראה קרי סמוך לשקיעת החמה, ואז סותר יומו, אך אם אחר הראיה נשאר חלק מן היום נקי, יוכל למנותו.

ולכן טען רמי בר חמא שאין לומר שטעם איסור הכותים הוא משום שמצטרפות מקצת היום למנין שבעה נקיים כי בכך הן עושות כדין⁽⁴⁷⁾.

והיינו: שהרי לעיל [כב א] דרשו מהפסוק "זאת תורת הזב, ואשר תצא ממנו שכבת זרע" שזב הרואה קרי סותר את אותו היום שראה בו, וממשיך למנות ביום שלאחריו לפי סדר מנינו. ואם נאמר שמקצת היום בנקיות מאפשרת למנות את היום הזה ולצרפו למנין שבעה נקיים, למה לא נצרף את מקצת היום שנותר נקי לאחר ראיית הקרי, ולא יסתור את יום ראייתו ממנין הימים?

ומיישבת הגמרא שאין סתירה מדרשה זו לטענתו של רמי בר חמא: **כי אי דחזאי הזב את הקרי בפלגא דיומא, הכי נמי** שיהא יכול לצרף את מקצת היום שנשאר ולא יסתור יומו. ואילו **הכא**, בדרשה לעיל שסותר יומו, **במאי עסקינן**, דחזאי הזב את הקרי **סמוך לשקיעת החמה**, ולא נשאר אפילו מקצת היום לאחריו!

ותמיהה הגמרא: **וכי ליקום רמי בר חמא ולימא ליה לקרא שסותר יומו — כי כתיבא**

והחזו"א [יו"ד צב יט] ביאר, שרבנן סוברים שרק יום שלם נקי נחשב נקי, אבל הטהרה חלה על ידי חלק ממנו, ולכן אם ראתה בסופו נמצא שאין לה אפילו מקצת יום נקי, והיינו, שאין אומרים מקצת היום ככולו לנקיון [וכן משמע בתוס' להלן עא ב]. ורבי יוסי סבר שדי במקצת יום נקי, ולא איכפת ליה אם ראתה אחר כך.

אולם הגרי"ז ביאר שגם לרבנן די במקצת יום נקי, אלא שסברו שהראיה סותרת בכל היום, אפילו אחר שטבלה, וכשם שטומאה מפסקת וסותרת ימים שכבר ראתה [אף שאין צריך שיהיו רצופין, וכדלהלן הערה 53]. ולרבי יוסי, הרואה אחר מקצת יום ז' נחשבת כרואה ביום ח', כי מקצת היום נחשב לגמרי כיום שלם, ואחריו אין

47. תוס' [ד"ה דאיהו] הסיקו שאין הלכה כרמי בר חמא, שהרי להלן [סט א] מבואר שרק הכותים מונים מקצת היום ככולו. והרא"ש כתב, שגם רמי בר חמא סבר שאין מצרפין מקצת היום, ורק אמר שאינו יודע מה הטעם לכך.

עוד כתבו תוס' [ד"ה סופרתו] שאף על פי שלדעת רבי יוסי [בפסחים פא א] מצרפין מנין מקצת היום, היינו, רק בסוף הספירה, אבל בתחילתה רק הכותים מונים. וראה תוס' בר"ה [י א ד"ה שנים] שגם לרבנן בסוף הספירה מקצת היום ככולו. וטובלת ומותרת לבעלה, אלא שלא נגמר היום, אלא שאם ראתה אחר כך, לרבנן סותרת ולרבי יוסי אינה סותרת.

בעי רמי בר חמא: אשה ששימשה עם בעלה ולאחר זמן פלטה את שכבת הזרע הרי היא טמאה כטומאת קרי. ויש להסתפק:

פולטת שכבת זרע — מהו שתסתור בזיבה?

אם שימשה [באיסור]⁽⁴⁸⁾ בשעת זיבתה, וכשנגמרה הזיבה היא התחילה למנות שבעה נקיים, ובאמצע ימי הנקיות היא פלטה את שכבת הזרע של בועלה, האם פליטת הזרע [שטמאת אותה] סותרת את ימי הנקיות או לאו?

יום אחד, כיון שספרה מקצת יום שביעי שוב אינה סותרת, כי סתירתה היא "משום שאין הימים נקיים", וכיון שכבר ספרה מקצת יום נקי, שלמו הנקיים. [וראה בסדרי טהרה [קצ"ו מד] שדן אם הוא דוקא כשטבלה, או אפילו לא טבלה]. והריטב"א נקט דעה שלישית, שפולטת ביום השביעי סותרת רק לטהרות [אך בשאר ימים סותרת גם לבעלה].

ונחלקו בטעם רבנן שהרואה בסוף היום סותרת.

הרא"ש סובר, שהוא דין סתירה אחר שבעה נקיים, ולזה צריך דוקא דם או זיבה, אך שכבת זרע אינה "סותרת" אלא מגרעת בנקיון, והיום כבר נקי על ידי מקצתו.

והראב"ד סובר, שצריך שיהיה כל היום נקי, וגם שכבת זרע מגרעת עד סוף היום, ואף אם ראה בסוף היום סותרת, שכבת זרע הוקשה לזיבה, וכשאינו גורם אינו סותר, ולכן אינה סותרת לבעלה.

והריטב"א סובר, ששכבת זרע גם סותרת וגם מגרעת בנקיון, אלא שאחר מקצת יום ז' לא יתכן לגרע בנקיון, כי די במקצתו, ומדין סתירה אינה סותרת לבעלה. וראה קובץ הערות [לט ד].

והתוס' [ד"ה רואה] כתבו, שיתכן שתפלוט אף אם שמשה בהיתר קודם שראתה, כיון שאמרו [שבת פו ב] ששכבת זרע מסרחת רק אחר שש עונות שלמות, ונמצא שאם שמשה במוצאי שבת פולטת בליל רביעי עד שעת שימושה במוצאי שבת, ויתכן שתפלוט אחר ג' ימי זיבה [וראה הערה הבאה].

סתירה. ובנאות יעקב [כז] הוכיח כדבריו מקושית התוס', שהרי בתחילת הספירה ראתה באותו יום, ואם צריך שיהא כולו נקי, איך הוה אמינא לצרפו.

והרשב"א הקשה, למה המתחלת לראות בסוף היום מצטרף יום זה לימי זיבה, והרי תחילת היום טהור, ומקצת היום אינו נחשב כיום שלם. והעלה מכך שהנדון על מקצת היום, הוא רק על חלקו שגורם טומאה או טהרה, אך כשחלקו אין בו משמעות לכאן או לכאן נחשב מקצתו ככולו, וכיון שבתחילת ראייתה אין תחילת היום גורם טומאה או טהרה, נחשב סופו ככולו.

48. כך פירש רש"י [ד"ה פולטת], וטעמו, משום ששכבת זרע מסרחת אחר ג' ימים, ונחשבת כמים, וכיון שזבה היא הרואה ג' ימים רצופים, נמצא שאינה יכולה לפלוט בימי ספירתה אלא אם שמשה באיסור.

והראב"ד ביאר, שהנידון הוא בזבה ששמשה ביום השביעי לספירתה אחר שטבלה, ופלטה בו ביום. וסבר שנחשבת כמשמשת בהיתר, כי סותרת רק לטהרות, כמבואר להלן [לו א] שרק דבר הגורם טומאה סותר לבעלה, ושכבת זרע אינה גורמת לו טומאה [ובכך נחלק עמו רש"י שסותרת גם לבעלה, ונמצא ששמשה באיסור]. ותמה הרא"ש, איך סותרת לחצאי? ולפיכך נקט כדעת רבינו יונה, שרק זבה הרואה דם וזב הרואה זיבה, שסותרים כל מנינים, הם סותרים עד סוף היום השביעי, אבל פולטת, שסותרת רק

וצדדי הספק הם:

האם טומאת פולטת שכבת זרע היא משום דאמרינן — רואה היתה, ולפיכך גם באופן זה פותרת! כי ראיית שכבת הזרע מקלקלת את נקיות הימים.

ב-לג

או דילמא שטומאת הפולטת היא משום דאמרינן נוגעת היתה, כי עד שיצאה מגופה היתה בבית הסתרים ולא טמאה, ורק עתה נגעה בפליטה של שכבת הזרע, ואם כן בנידוננו לא סתרה. כי נגיעה בדבר טמא אינה סותרת מנין שבעה נקיים, שהרי כל

הימים היתה נקיה מראיית טומאה היוצאת מגופה.

אמר רבא: לפום חורפא של רמי בר חמא — שבשתא!

שהרי נהי נמי שנניח כי טומאתה מדין רואה ולא מדין נוגעת, והיה צריך להיות דינה דפתרה, בכל זאת אין בכוחה לסתור, כי כמה ימים תסתור — (49)

אם נאמר שתסתור שבעה ימים (50), ודאי אין פליטת שכבת זרע גורמת לכך, כי דיה

שש עונות שלמות, נמצא לכאורה, שרבא לא התייחס לאופן שבו דן רמי בר חמא, כי באופן זה הנידון הוא דוקא בפולטת ביום הראשון למניינה, וגם לעולם אינה מפסקת באמצע ספירה.

ולכן ביאר שכוונת רבא לומר, כיון שאילו שמשה באיסור אין פליטתה סותרת [ממה נפשך], לפיכך גם כששמשה בהיתר ופליטה ביום א' אינה סותרת. כי לא מסתבר שלפעמים תסתור ולפעמים לא.

והוסיף שלביאור זה יתכן שרמי בר חמא דן אפילו אם שכבת זרע מסרחת אחר ג' עונות, ונעמיד שהנידון הוא בזבה קטנה ששומרת יום אחד, אם תסתור אותו יום בפליטתה, ועל כך אמר רבא שכיון שזבה גדולה ששמשה באיסור ופליטה אינה סותרת גם זבה קטנה אינה סותרת. וראה בפתחי נדה למה מיאנו תוס' בביאור זה. והמהרש"א כתב, שרבא טען כן לדעת רמי בר חמא שאמר לעיל שמקצת היום ככולו אפילו בתחילת ספירה, ואם כן נמצא שאחר ב' ימים היא כבר מתחילה לספור, ויתכן שתפלוט ביום שני לספירתה.

50. הרשב"א [להלן מב א] כתב, שלדעת רבינו

עוד כתבו התוס', שאחר תקנת רבי זירא [להלן סו א] שיספרו ז' נקיים אחר כל ראייה, נמצא שפולטת בימי ספירה אחר ששימשה בהיתר [וסברו שטעונה נקיים אפילו משכבת זרע]. והעלו מכך להלכה, שהמשמשת ומיד ראתה, לא תתחיל לספור ז' נקיים עד שיעברו ז' ימים שבהם יכולה לפלוט זרע.

ובתרומת הדשן [רמה] הכריע להמתין יום נוסף, שמא תשמש ביום ראשון בין השמשות, ותסבור שהוא יום, ויתכן שהוא לילה, ואם תמתין רק עד יום חמישי ימצא שתחילת ספירתה בתוך שש עונות של פליטת שכבת זרע. והוסיף, שבזמננו אין לחלק בין שמשה או לא, אלא כל הרואה ואפילו כתם, תמתין ה' ימים ורק אחר כך תחל לספור שבעה נקיים, כי לא פלוג רבנן בחשש זה. והביאו הרמ"א [רצו יא] להלכה. וראה ב"ח וש"ך אם חשש זה גם כשאין בעלה בעיר.

אך הרא"ש כתב, שאם רוצה לספור מיד אחר ששמשה, תקנח יפה או תרחץ במים חמים לנקות כל הזרע, ושוב לא תהיה בחשש פליטה.

49. הר"ן העיר שלפי ביאור הא' בתוס' שרמי בר חמא דן באופן ששמשה בהיתר, ופליטה אחר